

The Impact of Cyberspace on the Organizational Performance of Personnel of the Army of the Islamic Republic of Iran (Case Study of Nahaja Headquarters)

Seyed Rahman Tabatabaee^{1✉}

1. PhD student in educational management, Department of Basic Sciences, Faculty of Science and Technology, Farabi, Tehran, Iran. E-mail: s_rahman_1^@yahoo.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received

۲۰۲۴/۰۴/۰۴

Received in revised form

۲۰۲۴/۰۴/۳۰

Accepted

۲۰۲۴/۰۵/۱۹

Published online

۲۰۲۴/۰۶/۲۰

Keywords:

Cyberspace, Organizational Performance, the Army of the Islamic Republic of Iran,

ABSTRACT

Objective:The main purpose of this study is not to determine the effect of cyberspace on the organizational performance of Payvar employees in the Air Force Headquarters of the Islamic Republic of Iran.

Methodology:The methods of collecting information were field and library; Data collection tools include documents, interviews and questionnaires, and the collected data was analyzed using qualitative method.

Findings:The results show that: In response to the first sub-hypothesis, "it seems that the positive impact of cyberspace on the organizational performance of Payvar employees includes; "Developing knowledge management, increasing communication and speed of information exchange, improving training and reducing costs. . In response to the second sub-hypothesis, "it seems that the negative impact of cyberspace on the organizational performance of Payvar employees includes; "It is a weakening of the service motivation, a weakening of the organizational culture and weakening the implementation of regulations.

Cite this article: Tabatabaee, s, R (۱۴۰۳). The Impact of Cyberspace on the Organizational Performance of Personnel of the Army of the Islamic Republic of Iran (Case Study of Nahaja Headquarters. *Management of Defense Human Capital*, ۱۳ (۴), ۷۱-۸۸. DOI: <http://doi.org/>

© The Author(s) DOI

Publisher: AJA Imam Ali Military

تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی پاوران ارتش جمهوری اسلامی

ایران (مطالعه موردی ستاد نهجا)

سیدرحمان طباطبایی^۱ ✉

۱. دانش آموخته دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم پایه، دانشکده علوم و فنون فاریابی، تهران، ایران،
رایانامه: s_rahman_18@yahoo.com

اطلاعات مقاله چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی پاوران در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران بوده است. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از چند سوپیه‌سازی (متون، اسناد و مصاحبه) استفاده گردید. این مطالعه بصورت مصاحبه بر اساس دیدگاه ۱۳ نفر از خبرگان ستاد نهجا در حوزه فضای مجازی و تحلیل متون و اسناد به اجرا درآمد و داده‌های گردآوری شده با استفاده از روشهای کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت نتایج تحقیق برای سوال اول مبنی بر تأثیر مثبت فضای مجازی بر عملکرد کارکنان، مؤلفه‌ی توسعه مدیریت دانش، مؤلفه افزایش ارتباطات سازمانی و مؤلفه صرفه‌جویی در هزینه‌ها استخراج گردید. نتایج تحقیق برای سوال دوم مبنی بر تأثیر منفی فضای مجازی بر عملکرد کارکنان، مؤلفه‌ی تضعیف فرهنگ سازمانی، مؤلفه‌ی تضعیف انگیزه خدمتی و مؤلفه‌ی تضعیف اجرای مقررات تعیین گردید.

نوع مقاله:

علمی پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۱/۱۶

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۲/۱۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۲/۳۰

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۰۳/۳۱

کلیدواژه‌ها:

فضای مجازی، عملکرد سازمانی، ارتش جمهوری اسلامی ایران

استناد: طباطبایی، سید رحمان؛ (۱۴۰۳). تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی پاوران ارتش جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی ستاد نهجا). فصلنامه مدیریت سرمایه انسانی دفاعی، ۱۳ (۴)، ۷۱-۸۸.

ناشر: دانشگاه افسری امام علی (ع)

مقدمه:

جهان امروز وارد عصر جدیدی شده است که مهمترین نشانه آن اهمیت یافتن اطلاعات و ارتباطات و تغییر در شیوه انتقال و ایجاد آن است. امروزه گسترش رسانه‌ها به‌ویژه در فضای مجازی توانسته‌اند جایگاه خود را در بین مخاطبین به‌خوبی تثبیت کنند به‌طوری‌که بسیاری مردم اخبار و اطلاعات خود را از طریق فضای مجازی دریافت می‌کنند و فضای مجازی به دلیل سرعت انتشار و گسترش آن توانسته است بخش مهمی از خواسته‌های مخاطبین را پاسخ دهند. فضای مجازی نیز مانند سایر ابزارها و فناوری‌های نوین ارتباطی می‌توانند هم در جهت مثبت و هم در جهت منفی به کار گرفته شوند. تغییرات سریع و غیرمنتظره به واسطه فضای مجازی، فناوری اطلاعات و نیازهای درحال تغییر، ضرورت کارایی، بهره‌وری و اثربخشی سازمان‌ها را دوچندان ساخته است.

این تحولات به‌گونه‌ای غیرقابل‌تصور بر زندگی انسان‌ها تأثیر گذاشته و به کلیه فضاهای اجتماعی، سازمانی و حتی محیط‌های خانوادگی جوامع بشری نفوذ کرده، این تأثیرات و پیامدهای مثبت و منفی فضای مجازی به‌عنوان یک پدیده نوین در اجتماعات انسانی و سازمان‌ها همواره در حال گسترش است. در ایران نیز این روزها شاهد رشد روزافزون فضای مجازی در زندگی روزمره مردم هستیم که طیف متفاوت مردم و سازمان‌ها در این فضا به تبادل اطلاعات پرداخته و با فراگیر شدن استفاده از این فضا پیامدهای مثبت و منفی بسیاری بر زندگی ما و عملکرد سازمان‌ها القاء و تأثیر خواهد گذاشت.

با توجه به اهمیت فضای مجازی است که مقام معظم رهبری و فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی) در بیانات خود فرمودند؛ فضای مجازی به اندازه انقلاب اسلامی اهمیت دارد و عرصه فرهنگی عرصه جهاد است، اگر از فضای مجازی غافل شویم اگر نیروهای مؤمن و انقلابی این میدان را خالی کنند مطمئناً ضربه خواهیم خورد (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۹۱).

در این فضای چالشی باید برای تبدیل تهدید به فرصت یا برای کاهش تهدیدها در مقابل فرصت‌ها فعالانه وارد شد. یکی از مهم‌ترین تغییراتی که با ظهور فضای مجازی و در پرتو آن شکل‌گیری جهان مجازی به وجود آمده است تغییر در عملکرد سازمان‌ها است. اکثر سازمان‌ها از فضای مجازی جهت بهبود محصولات و خدمات خود استفاده می‌کنند تا عملکرد بهتری را به نمایش گذاشته و رضایت مشتریان را جلب نمایند. همچنین در برخی از تحقیقات اشاره شده اگر استفاده از رسانه‌های اجتماعی و فضای مجازی در محیط کار به درستی از طرف مدیران منابع انسانی مدیریت نشود، تأثیرات منفی آن بیشتر از تأثیرات مثبت آن خواهد بود (شاپان و همکاران، ۱۳۹۶).

ارتش جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از ارکان اقتدار نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران که مسئولیت آن حفظ و حراست از حدود و ثغور کشور است، از این امر مبرا نبوده و با بهره‌برداری مؤثر از فضای مجازی و فناوری‌های نوین به عنوان یک عامل موفق در عرصه نظامی و عملکرد سازمانی کارکنان تحت امر جهت آمادگی تأمین امنیت و واکنش به موقع و مناسب به تهدیدات به طور عام و به طور خاص در نیروی هوایی را داشته باشد.

شناخت تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی در هر سازمانی بستگی به شناخت دقیق هر کدام از شاخص‌های تأثیر فضای مجازی در آن سازمان دارد. در ارتش جمهوری اسلامی ایران فضای مجازی و شناخت تأثیر آن بر عملکرد سازمانی موضوع بسیار مهمی است که مستقیماً بر کارایی، بهره‌وری و اثربخشی سازمانی تأثیر دارد. از این رو، مطالعه تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان موضوعیت و اهمیت یافته است. از سوی دیگر در سازمان‌های نظامی، فضای مجازی از اهمیت و جایگاه بسیار مهمی در راستای امنیت ملی برخوردار است، بنحوی که فرماندهی محترم کل ارتش ج.ا. ایران در دوره‌های مختلف در یک سال گذشته به بحث فضای مجازی اشاره و فرمودند؛ اگر ما شعور و درکمان را از فضای مجازی ندانیم خطرناک‌ترین دشمن ما ارتشی‌ها خواهد شد (موسوی، ۱۳۹۹).

تأثیر ابعاد مثبت و منفی فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان ارتش یکی از دغدغه‌های اصلی همه مسئولان و سلسله مراتب فرماندهی است. با گذشت سالها از گسترش فضای مجازی در کشور و به تبع آن در ارتش، تأثیر این پدیده به اندازه کافی بر وجوه مختلف عملکرد کارکنان مورد مطالعه مستقیم در ارتش، بخصوص بر عملکرد سازمانی پایوران قرار نگرفته است و این عدم مطالعه و عدم شناخت موجب پدیدار شدن نگرانی‌های جدی نسبت به آینده ارتش شده است. در این راستا دغدغه جدی در خصوص تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان ستاد نیروی هوایی ارتش وجود دارد و معلوم نیست فضای مجازی که با سرعت شگرفی در حال توسعه و گسترش است، چه تأثیری بر عملکرد سازمانی پایوران ستاد نیروی هوایی دارد. بنابراین مسئله اصلی این تحقیق مشخص نبودن تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران است. و در نهایت سؤال اصلی پژوهش به این شکل طرح گردید که: تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش:

مبانی نظری

مفهوم فضای مجازی و ویژگی‌های آن

این اصطلاح از ترکیب دو واژه «فضا^۱» و «مجازی^۲» تشکیل شده است. از نظر معنایی واژه فضا کاربردهای مختلفی دارد. گاهی به فضا و عرصه ظاهراً نامتناهی فراسوی جو زمین و بین ستارگان اطلاق می‌شود که ماهیت مادی و فیزیکی و در نهایت محدودی دارد؛ اما

^۱ - space

^۲ - virtual

در حوزه فناوری اطلاعات^۱ نیز فضا به عرصه‌ای اطلاق می‌شود که الکترون‌ها، پرتوها و فوتون‌های نوری در حالت صفر و یک در آن به حرکت و ایجاد ارتباط بین انسان‌ها و انتقال اطلاعات مشغول‌اند. چنین فضایی محصول فناوری اطلاعات یا فناوری اطلاعات و ارتباطات^۲ است. فناوری اطلاعات عبارت است از مطالعه، طراحی، توسعه، پیاده‌سازی، پشتیبانی یا مدیریت سامان‌های اطلاعاتی مبتنی بر رایانه. به عبارتی فناوری اطلاعات یعنی استفاده از رایانه‌های الکترونیکی و نرم‌افزارها برای گردآوری، ذخیره‌سازی، تبدیل، حفاظت، پردازش، بازیابی و انتقال اطلاعات به شکلی مطمئن و امن (غلامپور و همکاران، ۱۳۹۰). از نظر جغرافیایی، فضا قلمرویی است که از ترکیب نظام‌مند ساختارهای مکانی و شبکه‌های ارتباط مرتبط به وجود آمده است. به عبارتی، مکان به عنوان محل استقرار یا منتسب به استقرار پدیده‌ها، کوچک‌ترین واحد فضایی است که از یک ساختار تجزیه‌ناپذیر فضایی تشکیل شده است؛ بنابراین مکان‌ها و فضاها دارای اجزایی هستند که در ارتباط با هم جفت‌و‌جور می‌شوند و در چهارچوب رابطه نظام‌مند قرار می‌گیرند و قلمرو زندگی و فعالیت انسان‌ها را تشکیل می‌دهند (حافظ نیا، ۱۳۸۵).

اصطلاح فضای مجازی را اولین بار فردی به نام ویلیام گیبسون^۳ نویسنده داستان تخیلی علمی در کتاب نورومونسر^۴ در سال ۱۹۸۴ میلادی به کار برد (برایان، ۱۳۹۱). فضای مجازی یا فضای سایبر در اصل از دو واژه سایبرنتیک^۵ یا سیبرنتیک و اسپیس^۶ گرفته شده است (دوران، ۱۳۹۰).

^۱ - Information Technology (IT)

^۲ - Information and Communications Technology (ICT)

^۳ - William Gibson

^۴ - Neuromancer

^۵ - Cybernetics

^۶ - Space

معمدنژاد، کلمه سایبرنتیک را دارای ریشه یونانی و به معنای فرمانروایی و حکومت می‌داند. او معتقد است: استفاده این لفظ در معنای فناوری حاضر به جهت ویژگی‌های هدایت و کنترل آن است و به نحوی از این ابزار برای هدایت و فرماندهی استفاده می‌شود. در زبان فارسی مجاز و مجازی در برابر واژه انگلیسی سایبر به کار می‌رود. واژه سایبر در دهه ۱۹۴۰ میلادی در چهارچوب اصطلاح سایبرنتیکز به مفهوم علم مطالعه ارتباطات و کنترل، به ویژه در مقایسه مغز انسان و حیوان با ماشین و ابزارهای الکترونیکی مطرح شد که این خود محصول تلاش جمعی از دانشمندانی بود که در رابطه با مسائل جنگ جهانی دوم درباره ماهیت کنترل بحث می‌کردند (حافظ نیا، ۱۳۹۰).

اهداف و کارکردهای فضای مجازی

۱- سازماندهی انواع گروه‌های اجتماعی مجازی:

۲- توسعه مشارکت‌های اجتماعی:

۳- به اشتراک گذاشتن علاقه مندی‌ها توسط اعضا:

۴- ایجاد محتوا توسط اعضا:

۵- تبلیغات هدفمند اینترنتی:

مزایای فضای مجازی

۱- انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی

۲- امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد، جوامع و فرهنگ‌های مختلف

۳- شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی

۴- امکان بیان ایده‌ها به صورت آزادانه و آشنایی با ایده‌ها، افکار و سلیقه‌های دیگران

۵- کارکرد تبلیغی و محتوایی

۶- ارتباط مجازی مستمر با دوستان و آشنایان

۷- تبلیغ و توسعه ارزش‌های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی

۸- یکپارچه‌سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی

۹- توسعه مشارکتهای مفید اجتماعی

۱۰- افزایش سرعت در فرایند آموزش و ایجاد ارتباط شبانه‌روزی بین استاد و شاگرد

۱۱- افزایش اعتماد، صمیمیت و صداقت در فضای سایبر

پیامدهای منفی فضای مجازی

۱- شکل‌گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذب

۲- تبلیغات ضد دینی و القای شبهات

۳- نقض حریم خصوصی افراد

۴- انزوا و دور ماندن از محیط‌های واقعی اجتماع

۵- تأثیرات منفی رفتاری

سند جامع فضای مجازی ارتش جمهوری اسلامی ایران

این سند در ۵ فصل و ۲۲ بخش با تعیین اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای آجا در حوزه فضای مجازی، تکالیف کلی آجا را در این حوزه مشخص می‌کند و با هم‌راستا و هماهنگ کردن سیاست‌های اجرایی بخش‌های مرتبط با مدیریت فضای مجازی، از پراکندگی اقدامات مرتبط با تولید و تبادل محتوا در فضای مجازی جلوگیری می‌کند.

این سند مبنای تمامی اقدامات آجا در فضای مجازی بوده و در دستورالعمل‌های اجرایی باید منطبق با آن تدوین شود و هدف نهایی این سند ارتقاء توان دفاعی و بازدارندگی آجا در فضای مجازی است، ابعاد مختلفی از جمله نیازسنجی، طراحی، تحقیق، تولید، آموزش، بهره‌برداری و الزامات آن مورد نظر قرار گرفته و به‌طور جامع به آن پرداخته است. دستیابی به اهداف اشاره شده ذیل، نیازمند برنامه‌ریزی راهبردی مناسب و اجرایی نمودن و پیاده‌سازی مطلوب و هماهنگ آن است.

الف- تعیین اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای آجا در حوزه فضای مجازی.

ب- مشخص کردن تکالیف کلی آجا در حوزه فضای مجازی.

پ- همراه کردن سیاست‌های اجرایی بخش‌های مرتبط با مدیریت فضای مجازی در سطح آجا.

ت- هماهنگی، هم‌افزایی و انسجام با سایر اسناد مشابه در سطح ملی و دفاعی.

ث- جلوگیری از پراکندگی اقدامات مرتبط با تولید و تبادل محتوا در فضای مجازی.

ج- پرهیز از تداخل مسئولیت‌ها و مأموریت‌های بخش‌های مختلف آجا در حوزه فضای مجازی.

حیطه سند از نظر محدوده زمانی، دوره بازنگری و محدوده محتوایی به شرح زیر می‌باشد:

الف- محدوده زمانی: قلمرو زمانی سند مطابق با مأموریت ارتش ج.ا.ا و افق ۱۴۰۴ می‌باشد.

ب- دوره بازنگری سند: دوره بازنگری سند ۵ ساله بوده و در صورت تغییر راهبردها و سایر عوامل تأثیرگذار مهم بر حوزه فضای مجازی آجا قبل از دوره ۵ ساله، اصلاحات لازم اعمال و پس از سیر مراحل آن، ابلاغ خواهد شد. محدوده محتوایی: این سند به تبیین طرح راهبردی آجا در فضای مجازی می‌پردازد (مرکز مطالعات راهبردی آجا، ۱۳۹۸).

پیشینه‌های پژوهش:

شعبانی (۱۳۹۸) در پژوهش خود به بررسی کاهش آسیب‌های روانی و اجتماعی استفاده از فضای مجازی در کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران پرداخت. بر پایه این نتایج ضمن احصاء ابعاد آسیب‌های اجتماعی و روانی مشخص گردید که استفاده افراطی از فضای مجازی باعث ایجاد آسیب‌هایی در ابعاد مختلف اجتماعی و روانی می‌گردد. آذر (۱۳۹۷) در پژوهش خود به بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی در عملکرد کارکنان نیروهای مسلح پرداخت. بر پایه این نتایج مشخص گردید که میانگین مهارت شخصی و بین‌فردی پاسخگویان بهتر از سایر مهارت‌ها بوده است اما به طور کلی میانگین میزان فاکتور عملکرد در شبکه‌های اجتماعی پایین بوده است که بیانگر نقش و کاربرد محدود کارکنان نیروهای مسلح ج.ا.ا. در این شبکه‌ها می‌باشد. همچنین، با افزایش سطح تحصیلی

میزان عملکرد بیشتر می شود به طوری که میانگین عملکرد نیروهای مسلح ج.ا.ا. دکترا بیشتر از دو مقطع دیگر است.

پاینده (۱۳۹۶) در پژوهش خود به آسیب شناسی کارکردهای شبکه های اجتماعی مجازی بر ارزشهای فرهنگی دانشجویان دختر دانشگاه پیام نور نجف آباد پرداخت. بر پایه این نتایج مشخص گردید که کارکردهای شبکه های اجتماعی مجازی دارای رابطه منفی و مستقیم بر ارزشهای فرهنگی (با ضریب مسیر محاسبه شده ۰,۵۷) می باشند که در سطح معناداری قابل قبول می باشند. نتایج آزمون فرضیات فرعی نشان داد که کارکردهای مثبت شبکه های اجتماعی مجازی دارای رابطه مثبت و معنادار با ارزشهای فرهنگی (با ضریب مسیر محاسبه شده ۰,۲۷) و همچنین کارکردهای منفی شبکه های اجتماعی مجازی دارای رابطه منفی و معنادار با ارزشهای فرهنگی (با ضریب مسیر محاسبه شده ۰,۸۴) می باشد.

روش شناسی پژوهش:

این پژوهش، از نظر رویکرد کیفی و از حیث هدف کاربردی است. به منظور شناسایی عوامل تأثیر مثبت و منفی فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، از چند سویه سازی (متون، اسناد و مصاحبه) استفاده گردید. این مطالعه به صورت مصاحبه بر اساس دیدگاه ۱۳ نفر از خبرگان ستاد نهجا در حوزه فضای مجازی و تحلیل متون و اسناد به اجرا درآمد. از نظر جنسیت همه خبرگان مرد هستند. از نظر سنی ۹ نفر کمتر از ۵۰ سال سن دارند و ۴ نفر نیز بالای ۵۰ سال هستند. از نظر تحصیلات ۹ نفر از خبرگان تحصیلات کارشناسی ارشد داشته و ۴ نفر دکتری دارند. در نهایت ۹ نفر بین ۲۰ تا ۲۵ سال سابقه کاری در حوزه فضای مجازی داشته و ۴ نفر نیز بالای ۲۵ سال تجربه کاری دارند. مصاحبه با خبرگان تا دستیابی به اشباع نظری ادامه یافت. در نهایت ۱۳ نفر در این مطالعه شرکت کردند. برای جمع آوری داده ها از روش بررسی متون، اسناد و مصاحبه نیمه ساختارمند استفاده شد.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش:

- تجزیه و تحلیل سوال یکم:

سوال یکم: مؤلفه‌های تأثیر مثبت فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدامند؟
تحلیل داده‌های مربوط به سؤال یک: از نظر شما مؤلفه‌های تأثیر مثبت فضای مجازی بر عملکرد کارکنان کدامند؟

جدول (۱) بخشی از تأثیر مثبت فضای مجازی بر عملکرد کارکنان مستخرج از اسناد

منبع	مؤلفه‌ها
بر اساس آیین‌نامه‌های مرتبط، سند جامع فضای مجازی، بازبینی‌های موجود مرتبط با فضای مجازی و عملکرد کارکنان	اطلاع رسانی اخبار، یکپارچه سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی
	افزایش اعتماد، صمیمیت و صداقت در فضای سایبر
	تبلیغ توانمندی‌های دفاعی، تبلیغ دستاوردهای، تبلیغ در زمینه معرفی و بازاریابی تولیدات داخلی، تبلیغ و توسعه ارزش‌های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی، کارکرد تبلیغی و محتوایی
	توسعه مشارکت‌های اجتماعی، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی
	امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد، جوامع و فرهنگ‌های مختلف، شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی
	افزایش سرعت در فرایند آموزش و ایجاد ارتباط شبانه روزی بین استاد و شاگرد
	امکان بیان ایده‌ها به صورت آزادانه و آشنایی با ایده‌ها، افکار و سلیقه‌های دیگران
ارتباط مجازی مستمر با دوستان و آشنایان،	

جدول (۲) مؤلفه‌های تأثیر مثبت فضای مجازی بر عملکرد کارکنان مستخرج از مصاحبه

مؤلفه‌ها	ردیف
بهبود عملکرد سازمانی	۱
کاهش هزینه‌های اجتماعی	
گسترش و سرعت تعاملات و تبادل نظر	۲
دقت، سرعت و صحت داده‌ها	۳
تبادل اطلاعات و تعاملی بودن روابط و ارتباطات	۴
کاهش فاصله زمانی و مکانی افراد	۵
افزایش آگاهی و ظرفیت فکری	۶
مشارکت حتی در سطح جهانی	۷
بهبود عملکرد شغلی کارکنان	۸

فرصت آموزش آسان برای افراد جامعه	۹
افزایش بهره‌وری کارکنان	۱۰
افزایش شناخت و اطلاعات افراد	۱۱

جدول (۳) مؤلفه‌های تأثیر مثبت فضای مجازی بر عملکرد کارکنان (ترکیب مصاحبه، متون و اسناد)

مؤلفه	عامل	ردیف
تولید دانش در فضای مجازی	توسعه مدیریت دانش	۱
توزیع دانش در فضای مجازی		
اشتراک‌گذاری دانش در فضای مجازی		
افزایش دسترسی کارکنان به دانش		
برگزاری دوره‌های آموزشی برخط		
افزایش اطلاع رسانی درون سازمانی	افزایش ارتباطات سازمانی	۲
افزایش زمینه تعاملات برون سازمانی		
افزایش سهولت در ارسال محتوا از کارکنان به سازمان		
افزایش سهولت در ارسال محتوا به کارکنان	صرفه‌جویی در هزینه‌ها	۳
صرفه‌جویی در هزینه‌های ایاب و ذهاب		
صرفه‌جویی در هزینه‌های تامین اسناد و مدارک.		
صرفه‌جویی در برگزاری دوره‌های توانمندسازی کارکنان		

شکل (۱) مؤلفه‌های تأثیر مثبت فضای مجازی بر عملکرد کارکنان (طراحی بوسیله نرم افزار مایندمپ)

- تجزیه و تحلیل کیفی سوال دوم:

سوال دوم: مؤلفه‌های تأثیر منفی فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدامند؟
تحلیل داده‌های مربوط به سؤال دوم: از نظر شما مؤلفه‌های تأثیر منفی فضای مجازی بر عملکرد کارکنان کدامند؟

جدول (۴) بخشی از تأثیر منفی فضای مجازی بر عملکرد کارکنان مستخرج از اسناد

منبع	مؤلفه‌ها
بر اساس آیین‌نامه‌های مرتبط، سند جامع فضای مجازی، بازبینی‌های موجود مرتبط با فضای مجازی و عملکرد کارکنان	آسیب‌های جسمانی از قبیل فشارهای عصبی، چاقی، انزوا، چشم‌درد
	شکل‌گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذب،
	نقض حریم خصوصی افراد، انزوا و دور ماندن از محیط‌های واقعی اجتماع، مصنوعی شدن ارتباطات و از بین رفتن روابط صحیح اجتماعی، تضعیف نهاد خانواده و صله ارحام، بی‌هویتی، بحران هویت و اختلال شخصیت در بین نوجوانان و جوانان
	جرأت و جسارت ارتکاب جرم به خاطر ناشناخته بودن در محیط سایبری، اعتیاد رفتاری به اینترنت، چت و شبکه‌های اجتماعی که نتیجه آن، افسردگی، اضطراب، بی‌خوابی، کاهش روابط اجتماعی با اطرافیان، انزوا، مختل شدن فعالیت‌های روزمره، رها کردن شغل
	فریب و بهره‌کشی جنسی، تلف شدن وقت جوانان و فاصله گرفتن آنها از واقعیت، سوءاستفاده از پروفایل‌ها و سایت‌های دوستیابی
	آسیب‌های سوءاستفاده از اطلاعات داخل رایانه‌های خصوصی مردم، دوستی‌های بدون مرز و ضابطه، قرار دادن فایل‌های مبتذل در دسترس عموم کاربران، انتقال هنجارها و نرم‌های ارزشی و اخلاقی غربی، وابستگی شدید روانی و فکری به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی
	گسست فکری و عاطفی
	تبلیغات ضد دینی و القای شبهات در عقاید افراد

جدول (۵) مؤلفه‌های تأثیر منفی فضای مجازی بر عملکرد کارکنان مستخرج از مصاحبه

ردیف	مؤلفه‌ها
۱	تضعیف روحیه کارکنان. تشدید نارضایتی کارکنان
	کاهش و تضعیف حریم خصوصی افراد. سوء استفاده از اطلاعات شخصی افراد. به خطر افتادن حریم خصوصی افراد و مورد هجمه و دستبرد قرار گرفتن آن.

۲	تأثیر منفی بر فعالیتهای روزمره. امکان بخشی شایعات مخرب در سطح جامعه. فضای مجازی برای جایجایی واقعیت با شایعه
۳	تضعیف اعتقادات و ایجاد شبهات اعتقادی. سوء استفاده‌های مالی.
۴	ایجاد شک و تردید در بین کارکنان و القای حس ناکارآمدی سازمانی. مقاومت سطوح فردی و سازمانی در برابر تغییرات. ایجاد هویت دوگانه در بین کارکنان به ویژه در خصوص مسایل سیاسی کشور
۵	فراهم شدن زمینه انحرافات اخلاقی و فکری در بستر فضای مجازی. عدم پاسخگویی به نیازهای عاطفی، جسمی و روحی کارکنان، ایجاد تغییر در سبک زندگی
۶	امکان جاسوسی‌های الکترونیکی دشمنان، کاهش هزینه‌های اجتماعی احتمال قرار گرفتن در تورهای امنیتی. فراهم نمودن سوء استفاده دشمنان از این فضا.

جدول (۶) مؤلفه‌های تأثیر منفی فضای مجازی بر عملکرد کارکنان (ترکیب مصاحبه، متون و اسناد)

ردیف	عامل	مؤلفه
۱	تضعیف فرهنگ سازمانی	تضعیف هنجارهای سازمان
		تضعیف پایبندی به قوانین و مقررات سازمانی
		کاهش باور به اهداف سازمانی
		تضعیف انسجام سازمانی
۲	تضعیف انگیزه خدمتی	کاهش انگیزه معنوی
		کاهش علاقه به کار
		کاهش روحیه همکاری جمعی
		کاهش روحیه امید
۳	تضعیف اجرای مقررات	تضعیف سلسله مراتب
		کاهش سطح حفاظت اطلاعات
		افزایش شایعات و شبهات
		تضعیف پایبندی به مقررات

شکل (۲) مؤلفه‌های تأثیر منفی فضای مجازی بر عملکرد کارکنان (طراحی بوسیله نرم افزار مایندمپ)

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

نتیجه‌گیری:

این تحقیق به دنبال یافتن تأثیر فضای مجازی در نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران بوده و مسئله اصلی این تحقیق مشخص نبودن تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران و در راستای پیشبرد اهداف سازمانی بوده است. سوال اصلی در این تحقیق این چنین مطرح گردید:

تأثیر فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش

جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

و سوالات فرعی بدین شرح مطرح گردیدند:

(۱) تأثیر مثبت فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی

ارتش جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

۲) تأثیر منفی فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

بنابراین به منظور پاسخ به سوالات تحقیق سعی گردید که ضمن تشریح ابعاد و مفاهیم تحقیق، نسبت به ارائه پیشینه داخلی و خارجی در حوزه پژوهش‌های مرتبط با تحقیق اقدام گردد. در بررسی به عمل آمده از پیشینه تحقیقاتی می‌توان گفت که در برخی از تحقیقات انجام شده تأثیرات مثبت فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار گرفته و در برخی از تحقیقات نیز به بررسی تأثیرات منفی فضای مجازی بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور در ستاد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران اشاره نموده‌اند. همچنین مبانی نظری تحقیق با ارائه نظریه‌های مرتبط با عنوان تحقیق ارائه گردیده و نسبت به انجام مصاحبه با ۱۳ نفر از صاحب‌نظران در آجا با طرح ۲ سوال اقدام شد و به منظور شاخص‌سازی متغیرهای تحقیق از آنها بهره‌برداری گردید. در بحث روش‌شناسی تحقیق می‌توان گفت که این تحقیق به رویکرد کیفی انجام پذیرفت. همچنین جامعه آماری این تحقیق عبارت است از؛ صاحب‌نظران حوزه‌های مدیریت و فضای مجازی در نهجا که حداقل مدرک تحصیلی آنان کارشناسی‌ارشد بوده و حدود ۲۵ سال تجربه فعالیت در حوزه موضوع این تحقیق دارند.

در خصوص سوال اول نتایج تحقیق نشان می‌دهند:

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با بهره‌گیری از تأثیرات مثبت فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی نوین در بستر فضای مجازی در رشد و گسترش عملکرد سازمانی کارکنان پایور خود از قبیل مؤلفه‌ی توسعه مدیریت دانش، مؤلفه افزایش ارتباطات سازمانی و مؤلفه صرفه‌جویی در هزینه‌ها بهره‌برداری نماید.

در خصوص سوال دوم نتایج تحقیق نشان می‌دهند:

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با شناخت تأثیرات منفی فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی نوین در بستر فضای مجازی راهکارهای مطلوب و مناسبی برای کاهش این تأثیرات بر عملکرد سازمانی کارکنان پایور خود از قبیل تضعیف فرهنگ سازمانی، تضعیف انگیزه خدمتی و تضعیف اجرای مقررات بهره‌برداری نماید.

اما نکته حائز اهمیت این است که چنانچه بتوان با بهره‌گیری از پیشنهادهاى این تحقیق و تحقیقات مشابه در سطح کشور به تقویت نقاط قوت پرداخته و از نقاط ضعف آن دوری بجوییم می‌توانیم به آینده روشن این نوع رسانه‌ها امید داشته باشیم و با تدابیر علمی و هدفمند از تأثیرات منفی آن دوری گزینیم.

پیشنهاد:

پیشنهادهای زیر بر اساس یافته‌های تحقیق به دست اندرکاران و برنامه‌ریزان به طور کلی ارائه می‌گردد:

۱- اداره جنگ‌های نوپدید در آجا با همکاری فضای مجازی در آجا نسبت به بارگزاری محتواهای مناسب، رصد و پایش اخبار و اطلاعات دشمن، خنثی‌سازی اقدامات دشمن و ... برای کاهش تضعیف فرهنگ سازمانی در فضای مجازی اقدام نماید.

۲- معاونت آماد و پیش ستاد نهاجا با همکاری معاونت فاوای نهاجا بسترسازی لازم را برای توسعه زیرساخت فضای مجازی در سطح نیرو انجام داده تا با گسترش فعالیت‌ها در این فضا، میزان صرفه‌جویی و جلوگیری از اسراف در زمینه‌های کارهای ستادی فراهم نماید.

۳- معاونت نیروی انسانی نهاجا، در راستا افزایش نظم و مقررات، هنجارهای سازمانی و انسجام هر چه بیشتر کارکنان با برگزاری کارگاه‌های آموزشی، آشنایی با اهداف و مقررات سازمانی، آشنایی با رعایت سلسله مراتب سازمانی، فرهنگ سازمانی و تهیه بروشور و قرائت در صبحگاه‌های عمومی بر کاهش آسیب‌های منفی فضای مجازی غلبه نمایند.

پیشنهاد پژوهشی:

۱- در تحقیقی دیگر کارکردها و آثار فضای مجازی بر خانواده‌های کارکنان ستاد نهجا مورد پژوهش قرار گیرد.

محدودیت‌های تحقیق:

۱- نداشتن بودجه کافی به منظور انجام تحقیق و عدم حمایت مالی توسط ستاد نهجا.

۲- عدم وجود منابع کافی به عنوان پیشینه و ادبیات تحقیق در آجا با توجه به موضوع.

منابع فارسی:

- آذری، امین. نقش شبکه‌های اجتماعی در عملکرد کارکنان نیروهای مسلح، اولین کنفرانس فرصت‌ها و تهدیدهای فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، کرمانشاه، ۱۳۹۷.

- برایان، بافنبیگ، فرهنگ تشریحی کامپیوتر میکروسافت: شامل ۱۰۰۰۰ لغت و بیش از ۲۰۰ تصویر و نمودار، ترجمه حسنوی، رضا و فرسای، داریوش، ۱۳۹۱، تهران: انتشارات پیک علوم، ص ۲۰۳.

- پاینده، محبوبه (۱۳۹۶)، آسیب‌شناسی کارکردهای شبکه‌های اجتماعی مجازی بر ارزش‌های فرهنگی دانشجویان دختر دانشگاه پیام نور نجف آباد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور.

- حافظ نیا، محمدرضا، اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک، ۱۳۸۵، مشهد: انتشارات پاپلی، ص: ۱۶۲.

- حافظ‌نیا، محمدرضا، جغرافیای سیاسی فضای مجازی، ۱۳۹۰، تهران: انتشارات سمت، ص:

۹.

- دوران، بهزاد، هویت اجتماعی و فضای سایبرنتیک، ۱۳۹۰، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ارتباطات، ص: ۳۹.

- شایان، علی. و همکاران. تاثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر عملکرد شغلی کارکنان دانشگاه تربیت مدرس، پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، دوره ۷، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۶ ص ۱۳۶.

- شعبانی، حسن (۱۳۹۸) کاهش آسیب‌های روانی و اجتماعی استفاده از فضای مجازی در کارکنان ارتش ج ا، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده فرماندهی و ستاد، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا.

- غلامپور، سهراب و دیگران، زبان تخصصی (رشته فناوری اطلاعات)، ۱۳۹۰، تهران: انتشارات ادبستان، ص: ۲۴.
- کاپلان، رابرت اس. و نورتون، دیوید پی. سازمان استراتژی محور، ترجمه پرویز بختیاری، تهران: انتشارات سازمان مدیریت صنعتی، ۱۳۸۶.
- معتمدنژاد، کاظم، وسایل ارتباط جمعی، ۱۳۸۶، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی، ص: ۴۲.
- معین، محمد. فرهنگ فارسی (معین)، تهران: انتشارات فرهنگ نما، ۱۳۸۷، ص ۲۴۳، ص ۹۷.
- مقام معظم رهبری «مدظله العالی»، سخنرانی با علما و روحانیون خراسان شمالی (۰۷/۲۰/۱۳۹۱).
- موسوی، سید عبدالرحیم، سخنرانی با دانشجویان دوره سی کارشناسی ارشد مدیریت دفاعی، (۱۳۹۹ / ۰۴/۳۰)، دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش.
- نراقی، هوشیار (۱۳۹۵). گذری کوتاه در تاریخ ایرانیان در اینترنت، هفته نامه اینترنت و فضای مجازی، ص: ۲۳.